ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΦΙΛΟΜΑΘΕΙΑ
: Ιακώβου Πολυλά 24 - Πεζόδρομος | : 26610 20144 | : 6932327283 - 6955058444

12 Ιουνίου 2025

Μαθηματικά Γ' Λυκείου

ΟΡΙΣΜΟΙ - ΑΠΟΔΕΙΞΕΙΣ

ΑΝΤΙΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ - ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ
ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΣΩΣΤΟ ΛΑΘΟΣ

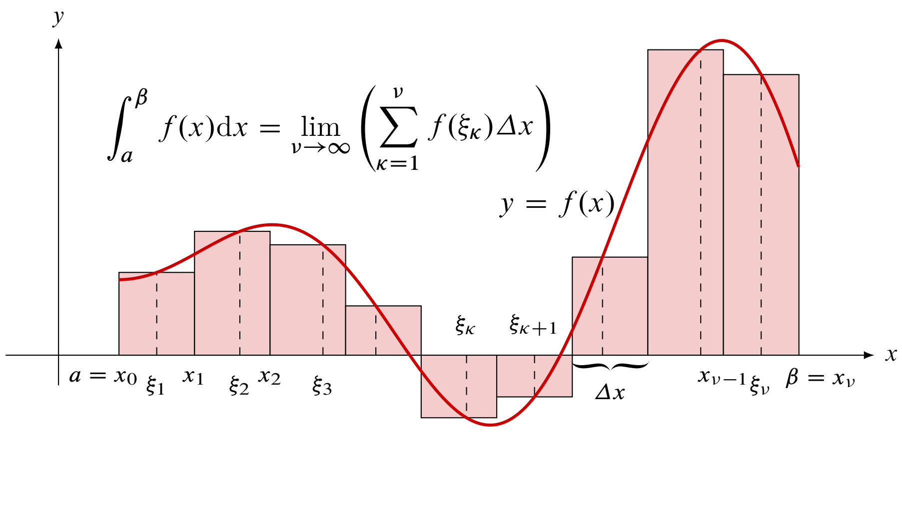

Φρόνιμος Σπύρος

1ο Κεφάλαιο Ορισμοί

Ορισμός 1 : Πραγματική Συνάρτηση

Τι ονομάζουμε πραγματική συνάρτηση με πεδίο ορισμού το σύνολο A;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Πραγματική συνάρτηση με πεδίο ορισμού ένα σύνολο A είναι μια διαδικασία (κανόνα) f με την οποία **κάθε** στοιχείο $x \in A$ αντιστοιχεί σε **ένα μόνο** πραγματικό αριθμό $y \in \mathbb{R}$. Το y λέγεται **τιμή** της συνάρτησης f στο x και συμβολίζεται $f(x)$.

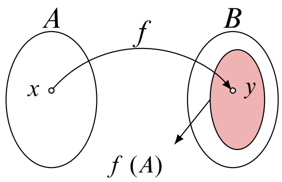

Ορισμός 2 : Σύνολο τιμών

Τι ονομάζεται σύνολο τιμών μιας πραγματικής συνάρτησης f με πεδίο ορισμού A;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Σύνολο τιμών μιας συνάρτησης f με πεδίο ορισμού A λέγεται το σύνολο που περιέχει όλες τις τιμές $f(x)$ της συνάρτησης για κάθε $x \in A$. Συμβολίζεται με $f(A)$ και είναι

$$f(A) = \{y \in \mathbb{R} : y = f(x) \text{ για κάθε } x \in A\}$$

Ορισμός 3 : Γραφική παράσταση

Τι ονομάζεται γραφική παράσταση μιας συνάρτησης f;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Έστω f μια συνάρτηση με πεδίο ορισμού A και Oxy ένα σύστημα συντεταγμένων στο επίπεδο. Το σύνολο των σημείων $M(x, y)$ για τα οποία ισχύει $y = f(x)$, δηλαδή το σύνολο των σημείων $M(x, f(x))$, $x \in A$, λέγεται γραφική παράσταση της f και συμβολίζεται συνήθως με C_f.

$$C_f = \{M(x, y) : y = f(x) \text{ για κάθε } x \in A\}$$

Ορισμός 4 : Ίσες συναρτήσεις

Πότε δύο συναρτήσεις f, g ονομάζονται ίσες;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Δύο συναρτήσεις f, g λέγονται ίσες όταν

- έχουν το ίδιο πεδίο ορισμού A και
- ισχύει $f(x) = g(x)$ για κάθε $x \in A$.

Για να δηλώσουμε ότι δύο συναρτήσεις είναι ίσες γράφουμε $f = g$.

Ορισμός 5 : Πράξεις μεταξύ συναρτήσεων

Έστω συναρτήσεις f, g με πεδία ορισμού A, B αντίστοιχα. Πως ορίζονται οι συναρτήσεις $f + g$, $f - g$, $f \cdot g$ και $\frac{f}{g}$;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Δίνονται δύο συναρτήσεις f, g με πεδία ορισμού A, B αντίστοιχα.

1. Η συνάρτηση $f + g$ του αθροίσματος των δύο συναρτήσεων ορίζεται ως η συνάρτηση με τύπο $f(x) + g(x)$ και πεδίο ορισμού $D_{f+g} = A \cap B$.

2. Η συνάρτηση $f - g$ της διαφοράς των δύο συναρτήσεων ορίζεται ως η συνάρτηση με τύπο $f(x) - g(x)$ και πεδίο ορισμού $D_{f-g} = A \cap B$.
3. Η συνάρτηση $f \cdot g$ του γινομένου των δύο συναρτήσεων ορίζεται ως η συνάρτηση με τύπο $f(x) \cdot g(x)$ και πεδίο ορισμού $D_{f \cdot g} = A \cap B$.
4. Η συνάρτηση $\frac{f}{g}$ του πηλίκου των δύο συναρτήσεων ορίζεται ως η συνάρτηση με τύπο $\frac{f(x)}{g(x)}$ και πεδίο ορισμού $D_{\frac{f}{g}} = \{x \in A \cap B : g(x) \neq 0\}$.

Αν $A \cap B = \varnothing$ τότε οι παραπάνω συναρτήσεις δεν ορίζονται.

Ορισμός 6 : Σύνθεση συναρτήσεων

Έστω δύο συναρτήσεις f, g με πεδία ορισμού A, B αντίστοιχα. Τι ονομάζουμε σύνθεση της f με την g;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Αν f, g είναι δύο συναρτήσεις με πεδίο ορισμού A, B αντιστοίχως, τότε ονομάζουμε **σύνθεση της f με την g**, και τη συμβολίζουμε με $g \circ f$, τη συνάρτηση με τύπο

$$(g \circ f)(x) = g(f(x))$$

Το πεδίο ορισμού της $g \circ f$ αποτελείται από όλα τα στοιχεία x του πεδίου ορισμού της f για τα οποία το $f(x)$ ανήκει στο πεδίο ορισμού της g. Δηλαδή είναι το σύνολο

$$D_{g \circ f} = \{x \in \mathbb{R} | x \in A \text{ και } f(x) \in B\}$$

Είναι φανερό ότι η $g \circ f$ ορίζεται αν $A_1 \neq \varnothing$, δηλαδή αν $f(A)\ B \neq \varnothing$.

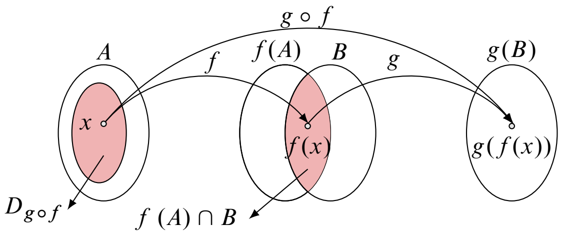

Για να ορίζεται η συνάρτηση $g \circ f$ θα πρέπει να ισχύει $f(A) \cap B \neq \varnothing$.

(Αντίστοιχα ορίζεται και η σύνθεση $f \circ g$ με πεδίο ορισμού το $D_{f \circ g} = \{x \in \mathbb{R} | x \in B \text{ και } g(x) \in A\}$ και τύπο $(f \circ g)(x) = f(g(x))$.)

Ορισμός 7 : Γνησίως αύξουσα συνάρτηση

Πότε μία συνάρτηση f ονομάζεται γνησίως αύξουσα σε ένα διάστημα του πεδίου ορισμού της;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Έστω μια συνάρτηση f και Δ ένα διάστημα του πεδίου ορισμού της. Η f θα ονομάζεται γνησίως αύξουσα στο Δ αν για κάθε $x_1, x_2 \in \Delta$ με $x_1 < x_2$ ισχύει $f(x_1) < f(x_2)$:

$$x_1 < x_2 \Rightarrow f(x_1) < f(x_2)$$

Ορισμός 8 : Γνησίως φθίνουσα συνάρτηση

Πότε μία συνάρτηση f ονομάζεται γνησίως φθίνουσα σε ένα διάστημα του πεδίου ορισμού της;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Έστω μια συνάρτηση f και Δ ένα διάστημα του πεδίου ορισμού της. Η f θα ονομάζεται γνησίως φθίνουσα στο Δ αν για κάθε $x_1, x_2 \in \Delta$ με $x_1 < x_2$ ισχύει $f(x_1) > f(x_2)$:

$$x_1 < x_2 \Rightarrow f(x_1) > f(x_2)$$

Η f σε κάθε περίπτωση λέγεται **γνησίως μονότονη**.

Ορισμός 9 : Ολικό μέγιστο

Έστω μια συνάρτηση f με πεδίο ορισμού A. Τι ονομάζεται τοπικό μέγιστο της f;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Μια συνάρτηση f με πεδίο ορισμού ένα σύνολο A θα λέμε ότι παρουσιάζει ολικό μέγιστο στο x_0 το $f(x_0)$ όταν

$$f(x) \leq f(x_0) \text{ για κάθε } x \in A$$

Ορισμός 10 : Ολικό ελάχιστο

Έστω μια συνάρτηση f με πεδίο ορισμού A. Τι ονομάζεται τοπικό ελάχιστο της f;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Μια συνάρτηση f με πεδίο ορισμού ένα σύνολο A θα λέμε ότι παρουσιάζει ολικό ελάχιστο στο x_0 το $f(x_0)$ όταν

$$f(x) \geq f(x_0) \text{ για κάθε } x \in A$$

Το ολικό μέγιστο και ολικό ελάχιστο μιας συνάρτησης ονομάζονται **ολικά ακρότατα**. Το x_0 λέγεται **θέση** ακροτάτου.

Ορισμός 11 : Συνάρτηση $1-1$

Πότε μια συνάρτηση f με πεδίο ορισμού A ονομάζεται συνάρτηση $1-1$;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Μια συνάρτηση $f : A \to \mathbb{R}$ ονομάζεται $1-1$ εάν για κάθε ζεύγος αριθμών $x_1, x_2 \in A$ του πεδίου ορισμού της f ισχύει

$$x_1 \neq x_2 \Rightarrow f(x_1) \neq f(x_2)$$

Ορισμός 12 : Αντίστροφη συνάρτηση

Έστω $f : A \to \mathbb{R}$ μια συνάρτηση μία $1-1$ συνάρτηση. Πώς ορίζεται η αντίστροφη συνάρτηση f^{-1} της f;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Έστω μια συνάρτηση $f : A \to \mathbb{R}$ με σύνολο τιμών $f(A)$. Η συνάρτηση με την οποία κάθε $y \in f(A)$ αντιστοιχεί σε ένα **μοναδικό** $x \in A$ για το οποίο ισχύει $f(x) = y$, λέγεται αντίστροφη συνάρτηση της f.

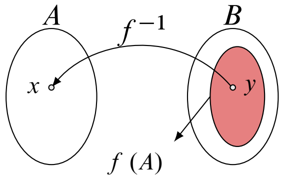

- Συμβολίζεται με f^{-1} και είναι $f^{-1} : f(A) \to A$.
- Το πεδίο ορισμού της f^{-1} είναι το σύνολο τιμών $f(A)$ της f, ενώ το σύνολο τιμών της f^{-1} είναι το πεδίο ορισμού A της f.
- Ισχύει ότι $x = f^{-1}(y)$ για κάθε $y \in f(A)$.

Ορισμός 13 : Συνεχής συνάρτηση σε σημείο

Πότε μια συνάρτηση f ονομάζεται συνεχής σε ένα σημείο x_0 του πεδίου ορισμού της;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Μια συνάρτηση f ονομάζεται συνεχής σε ένα σημείο x_0 του πεδίου ορισμού της όταν

$$\lim_{x \to x_0} f(x) = f(x_0)$$

Ορισμός 14 : Συνεχής συνάρτηση

Πότε μια συνάρτηση f ονομάζεται συνεχής;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Μια συνάρτηση f θα λέμε ότι είναι **συνεχής**, εάν είναι συνεχής σε κάθε σημείο του πεδίου ορισμού της.

Ορισμός 15 : Συνεχής συνάρτηση σε διάστημα

Πότε μια συνάρτηση f ονομάζεται συνεχής σε ένα

1. ανοικτό διάστημα (a, β);
2. κλειστό διάστημα $[a, \beta]$;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

1. Μια συνάρτηση f θα λέγεται συνεχής σε ένα **ανοιχτό** διάστημα (a, β) εάν είναι συνεχής σε κάθε σημείο του διαστήματος.
2. Μια συνάρτηση f θα λέγεται συνεχής σε ένα **κλειστό** διάστημα $[a, \beta]$ εάν είναι συνεχής σε κάθε σημείο του ανοιχτού διαστήματος και επιπλέον ισχύει

$$\lim_{x \to a^+} f(x) = f(a) \text{ και } \lim_{x \to \beta^-} f(x) = f(\beta)$$

Ορισμός 16 : Παράγωγος σε σημείο

Πότε μια συνάρτηση f ονομάζεται παραγωγίσιμη σε ένα σημείο x_0 του πεδίου ορισμού της;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Μια συνάρτηση f λέγεται **παραγωγίσιμη** σε ένα σημείο x_0 του πεδίου ορισμού της αν το όριο

$$\lim_{x \to x_0} \frac{f(x) - f(x_0)}{x - x_0}$$

υπάρχει και είναι πραγματικός αριθμός. Το όριο αυτό ονομάζεται **παράγωγος** της f στο x_0 και συμβολίζεται $f'(x_0)$.

Ορισμός 17 : Παραγωγίσιμη συνάρτηση

Πότε μια συνάρτηση f, με πεδίο ορισμού A, λέγεται παραγωγίσιμη;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Μια συνάρτηση f θα λέγεται παραγωγίσιμη στο **πεδίο ορισμού** της ή απλά παραγωγίσιμη, όταν είναι παραγωγίσιμη σε κάθε σημείο $x_0 \in D_f$.

Ορισμός 18 : Παραγωγίσιμη συνάρτηση σε διάστημα

Πότε μια συνάρτηση f λέγεται παραγωγίσιμη σε ένα

1. ανοικτό διάστημα (a, β);
2. κλειστό διάστημα $[a, \beta]$;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

1. Μια συνάρτηση f θα λέγεται παραγωγίσιμη σε ένα **ανοικτό** διάστημα (a, β) του πεδίου ορισμού της όταν είναι παραγωγίσιμη σε κάθε σημείο $x_0 \in (a, \beta)$.
2. Μια συνάρτηση f θα λέγεται παραγωγίσιμη σε ένα **κλειστό** διάστημα $[a, \beta]$ του πεδίου ορισμού της όταν είναι παραγωγίσιμη σε κάθε σημείο $x_0 \in (a, \beta)$ και επιπλέον ισχύει

$$\lim_{x \to a^+} \frac{f(x) - f(a)}{x - a} \in \mathbb{R} \text{ και } \lim_{x \to \beta^-} \frac{f(x) - f(\beta)}{x - \beta} \in \mathbb{R}$$

Ορισμός 19 : Πρώτη παράγωγος

Έστω μια συνάρτηση f ορισμένη σε ένα σύνολο A. Τι ονομάζεται πρώτη παράγωγος της f;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ
Έστω μια συνάρτηση $f : \rightarrow \mathbb{R}$ και έστω A_1 το σύνολο των σημείων $x \in A$ για τα οποία η f είναι παραγωγίσιμη. Η συνάρτηση με την οποία κάθε $x \in A_1$ αντιστοιχεί στο $f'(x)$ ονομάζεται **πρώτη παράγωγος** της f η απλά **παράγωγος** της f. Συμβολίζεται με f'.

Ορισμός 20 : Δεύτερη παράγωγος

Έστω μια συνάρτηση f με πεδίο ορισμού A. Τι ονομάζεται δεύτερη παράγωγος της f. Πως ορίζεται η $\nu-$οστή παράγωγος της f;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ
Έστω A_1 το σύνολο των σημείων για τα οποία η f είναι παραγωγίσιμη. Αν υποθέσουμε ότι το A_1 είναι διάστημα ή ένωση διαστημάτων τότε η παράγωγος της f', αν υπάρχει, λέγεται δεύτερη παράγωγος της f και συμβολίζεται με f''. Επαγωγικά ορίζεται και η $\nu-$οστή παράγωγος της f και συμβολίζεται με $f^{(\nu)}$. Δηλαδή

$$f^{(\nu)} = \left[f^{(\nu-1)}\right]'$$

Ορισμός 21 : Ρυθμός μεταβολής

Τι ονομάζουμε ρυθμό μεταβολής ενός ποσού $y = f(x)$ ως προς ένα ποσό x σε ένα σημείο x_0;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ
Αν δύο μεταβλητά μεγέθη x, y συνδέονται με τη σχέση $y = f(x)$, όταν f είναι μια συνάρτηση παραγωγίσιμη στο x_0, τότε ονομάζουμε **ρυθμό μεταβολής** του y ως προς το x στο σημείο x_0 την παράγωγο $f'(x_0)$.

Ορισμός 22 : Τοπικό μέγιστο

Πότε μια συνάρτηση f με πεδίο ορισμού A παρουσιάζει τοπικό μέγιστο σε ένα σημείο $x_0 \in A$;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ
Μια συνάρτηση f, με πεδίο ορισμού A, θα λέμε ότι παρουσιάζει τοπικό μέγιστο στο $x_0 \in A$ όταν υπάρχει $\delta > 0$ τέτοιο ώστε

$$f(x) \leq f(x_0), \quad \text{για κάθε } x \in A \cap (x_0 - \delta, x_0 + \delta)$$

Το x_0 λέγεται **θέση** η σημείο τοπικού μέγιστου, ενώ το $f(x_0)$ τοπικό μέγιστο της f.

Ορισμός 23 : Τοπικό ελάχιστο

Πότε μια συνάρτηση f με πεδίο ορισμού A παρουσιάζει τοπικό ελάχιστο σε ένα σημείο $x_0 \in A$;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ
Μια συνάρτηση f, με πεδίο ορισμού A, θα λέμε ότι παρουσιάζει τοπικό ελάχιστο στο $x_0 \in A$ όταν υπάρχει $\delta > 0$ τέτοιο ώστε

$$f(x) \geq f(x_0), \quad \text{για κάθε } x \in A \cap (x_0 - \delta, x_0 + \delta)$$

Το x_0 λέγεται **θέση** η σημείο τοπικού ελάχιστου, ενώ το $f(x_0)$ τοπικό ελάχιστο της f.

Ορισμός 24 : Τοπικά ακρότατα

Τι ονομάζουμε τοπικά ακρότατα μιας συνάρτησης f;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ
Τα τοπικά ελάχιστα και τα τοπικά μέγιστα της f ονομάζονται τοπικά ακρότατα της f.

Ορισμός 25 : Κυρτή συνάρτηση

Έστω μια συνάρτηση f συνεχής σε ένα διάστημα Δ και παραγωγίσιμη στο εσωτερικό του Δ . Πότε λέμε οτι η συνάρτηση f στρέφει τα κοίλα προς τα πάνω ή είναι κυρτή στο Δ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ
Μια συνάρτηση f λέμε ότι στρέφει τα κοίλα προς τα άνω ή είναι κυρτή στο Δ, αν η f' είναι γνησίως αύξουσα στο Δ.

Ορισμός 26 : Κοίλη συνάρτηση

Έστω μια συνάρτηση f συνεχής σε ένα διάστημα Δ και παραγωγίσιμη στο εσωτερικό του Δ . Πότε λέμε οτι η συνάρτηση f στρέφει τα κοίλα προς τα κάτω ή είναι κοίλη στο Δ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Μια συνάρτηση f λέμε ότι στρέφει τα κοίλα προς τα κάτω ή είναι κοίλη στο Δ, αν η f' είναι γνησίως φθίνουσα στο Δ.

Ορισμός 27 : Σημείο καμπής

Έστω μια συνάρτηση f παραγωγίσιμη σ' ένα διάστημα (a, β), με εξαίρεση ίσως ένα σημείο του x_0. Πότε το σημείο $A(x_0, f(x_0))$ λέγεται σημείο καμπής της γραφικής παράστασης της f;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Έστω μια συνάρτηση f παραγωγίσιμη σε ένα διάστημα (a, β), με εξαίρεση ίσως ένα σημείο x_0. Αν:

- η f είναι κυρτή στο (a, x_0) και κοίλη στο (x_0, β) η αντιστρόφως και
- η C_f έχει εφαπτομένη στο $A(x_0, f(x_0))$

τότε το σημείο $A(x_0, f(x_0))$ λέγεται **σημείο καμπής** της C_f.

Ορισμός 28 : Κατακόρυφη ασύμπτωτη

Πότε η ευθεία $x = x_0$ ονομάζεται κατακόρυφη ασύμπτωτη της γραφικής παράστασης μιας συνάρτησης f;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Αν ένα τουλάχιστον από τα όρια $\lim\limits_{x \to x_0^-} f(x)$, $\lim\limits_{x \to x_0^+} f(x)$ ισούται με $\pm\infty$ τότε η ευθεία $x = x_0$ λέγεται **κατακόρυφη ασύμπτωτη** της C_f.

Ορισμός 29 : Οριζόντια ασύμπτωτη

Πότε η ευθεία $y = y_0$ ονομάζεται οριζόντια ασύμπτωτη της γραφικής παράστασης μιας συνάρτησης f;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Αν $\lim\limits_{x \to +\infty} f(x) = l$ (αντιστοίχως $\lim\limits_{x \to -\infty} f(x) = l$) τότε η ευθεία $y = l$ λέγεται **οριζόντια ασύμπτωτη** της C_f στο $+\infty$ (αντίστοιχα στο $-\infty$).

Ορισμός 30 : Πλάγια ασύμπτωτη

Πότε η ευθεία $y = \lambda x + \beta$ ονομάζεται ασύμπτωτη της γραφικής παράστασης μιας συνάρτησης f;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Η ευθεία $y = \lambda x + \beta$ λέγεται ασύμπτωτη της C_f στο $+\infty$ (αντιστοίχως στο $-\infty$) αν και μόνο αν

$$\lim_{x \to +\infty} [f(x) - (\lambda x + \beta)] = 0$$

αντίστοιχα στο $-\infty$ αν

$$\lim_{x \to -\infty} [f(x) - (\lambda x + \beta)] = 0$$

- Αν $\lambda = 0$ η ασύμπτωτη είναι οριζόντια.
- Αν $\lambda \neq 0$ η ασύμπτωτη είναι πλάγια.

Ορισμός 31 : Αρχική συνάρτηση

Έστω μια συνεχής συνάρτηση f ορισμένη σε ένα διάστημα Δ. Τι ονομάζεται αρχική συνάρτηση ή παράγουσα της f στο Δ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Αρχική συνάρτηση ή παράγουσα μιας συνάρτησης f σε ένα διάστημα $\varDelta$ του πεδίου ορισμού της, ονομάζεται κάθε παραγωγίσιμη συνάρτηση F για την οποία ισχύει

$$F'(x) = f(x) \ \text{, για κάθε } x \in \varDelta$$

2ο Κεφάλαιο Αποδείξεις - Διατυπώσεις Θεωρημάτων

Θεώρημα 1 : Συμμετρία C_f και $C_{f^{-1}}$

Να αποδείξετε ότι οι γραφικές παραστάσεις C_f και $C_{f^{-1}}$ των συναρτήσεων f και f^{-1} είναι συμμετρικές ως προς την ευθεία $y = x$ που διχοτομεί τις γωνίες $x\hat{O}y$ και $x'\hat{O}y'$.

ΑΠΟΔΕΙΞΗ

Έστω μια συνάρτηση f η οποία είναι $1-1$ άρα και αντιστρέψιμη. Θα ισχύει γι αυτήν ότι

$$f(x) = y \Rightarrow x = f^{-1}(y)$$

Αν θεωρήσουμε ένα σημείο $M(a, \beta)$ που ανήκει στη γραφική παράσταση της f τότε

$$f(a) = \beta \Rightarrow a = f^{-1}(\beta)$$

κάτι που σημαίνει ότι το σημείο $M'(\beta, a)$ ανήκει στη γραφική παράσταση της f^{-1}. Τα σημεία όμως M και M' είναι συμμετρικά ως προς της ευθεία $y = x$ που διχοτομεί τις γωνίες $x\hat{O}y$ και $x;\hat{O}y'$. Άρα οι C_f και $C_{f^{-1}}$ είναι συμμετρικές ως προς την ευθεία αυτή.

Θεώρημα 2 : Όριο πολυωνυμικής συνάρτησης - Σελ. 167

Δίνεται ένα πολυώνυμο $P(x) = a_\nu x^\nu + a_{\nu-1}x^{\nu-1} + \ldots + a_1 x + a_0$ και $x_0 \in \mathbb{R}$. Να αποδείξετε ότι $\lim\limits_{x\to x_0} P(x) = P(x_0)$.

ΑΠΟΔΕΙΞΗ

Έστω πολυώνυμο $P(x) = a_\nu x^\nu + a_{\nu-1}x^{\nu-1} + \ldots + a_1 x + a_0$ και $x_0 \in \mathbb{R}$. Σύμφωνα με τις ιδιότητες των ορίων έχουμε ότι:

$$\begin{aligned}
\lim_{x\to x_0} P(x) &= \lim_{x\to x_0} \left(a_\nu x^\nu + a_{\nu-1}x^{\nu-1} + \ldots + a_1 x + a_0\right) = \\
&= \lim_{x\to x_0} a_\nu x^\nu + \lim_{x\to x_0} a_{\nu-1}x^{\nu-1} + \ldots + \lim_{x\to x_0} a_1 x + \lim_{x\to x_0} a_0 = \\
&= a_\nu \lim_{x\to x_0} x^\nu + a_{\nu-1} \lim_{x\to x_0} x^{\nu-1} + \ldots + a_1 \lim_{x\to x_0} x + \lim_{x\to x_0} a_0 = \\
&= a_\nu x_0^\nu + a_{\nu-1}x_0^{\nu-1} + \ldots + a_1 x_0 + a_0 = P(x_0)
\end{aligned}$$

Άρα ισχύει $\lim\limits_{x\to x_0} P(x) = P(x_0)$.

Θεώρημα 3 : Όριο ρητής συνάρτησης - Σελ. 167

Αν $f : A \to \mathbb{R}$ με $f(x) = \dfrac{P(x)}{Q(x)}$ είναι μια ρητή συνάρτηση και $x_0 \in A$, να αποδείξετε ότι $\lim\limits_{x\to x_0} \dfrac{P(x)}{Q(x)} = \dfrac{P(x_0)}{Q(x_0)}$ εφόσον $Q(x_0) \neq 0$.

ΑΠΟΔΕΙΞΗ

Έστω $f(x) = \dfrac{P(x)}{Q(x)}$ μια ρητή συνάρτηση όπου $P(x), Q(x)$ είναι πολυώνυμα και έστω $x_0 \in \mathbb{R}$ τέτοιο ώστε $Q(x_0) \neq 0$. Σύμφωνα με το προηγούμενο θεώρημα προκύπτει ότι:

$$\lim_{x\to x_0} f(x) = \lim_{x\to x_0} \frac{P(x)}{Q(x)} = \frac{\lim\limits_{x\to x_0} P(x)}{\lim\limits_{x\to x_0} Q(x)} = \frac{P(x_0)}{Q(x_0)}$$

Επομένως ισχύει $\lim_{x\to x_0}\frac{P(x)}{Q(x)}=\frac{P(x_0)}{Q(x_0)}$.

Θεώρημα 4 : Διατύπωση 1 Θεώρημα Bolzano - Σελ. 192

Να διατυπώσετε το θεώρημα Bolzano και να δώσετε τη γεωμετρική ερμηνεία του.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

1. **Θεώρημα**
   Θεωρούμε μια συνάρτηση f ορισμένη σε ένα κλειστό διάστημα $[a,\beta]$. Αν
   - η f συνεχής στο κλειστό διάστημα $[a,\beta]$ και
   - $f(a)\cdot f(\beta)<0$

   τότε θα υπάρχει τουλάχιστον ένας αριθμός $x_0\in(a,\beta)$ έτσι ώστε να ισχύει $f(x_0)=0$.

2. **Γεωμετρική ερμηνεία**
   Για μια συνεχή συνάρτηση f στο διάστημα $[a,\beta]$ η συνθήκη $f(a)\cdot f(\beta)<0$ σημαίνει ότι οι τιμές αυτές θα είναι ετερόσημες οπότε τα σημεία $A(a,f(a))$ και $B(\beta,f(\beta))$ θα βρίσκονται εκατέρωθεν του άξονα $x'x$. Αυτό σημαίνει ότι η γραφική παράσταση C_f, λόγω της συνέχειας, θα τέμνει τον άξονα σε τουλάχιστον ένα σημείο με τετμημένη $x_0\in(a,\beta)$.

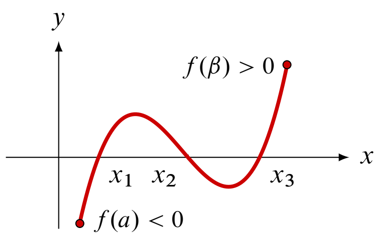

Θεώρημα 5 : Θεώρημα ενδιάμεσων τιμών - Σελ. 194

Να διατυπώσετε και να αποδείξετε το θεώρημα ενδιάμεσων τιμών.

ΘΕΩΡΗΜΑ
Θεωρούμε μια συνάρτηση f ορισμένη σε ένα κλειστό διάστημα $[a,\beta]$. Αν

- η f συνεχής στο κλειστό διάστημα $[a,\beta]$ και
- $f(a)\neq f(\beta)$

τότε υπάρχει τουλάχιστον ένα $x_0\in(a,\beta)$ ώστε για κάθε αριθμό η μεταξύ των $f(a)$, $f(\beta)$ να ισχύει $f(x_0)=\eta$.

ΑΠΟΔΕΙΞΗ
Θεωρούμε τη συνάρτηση $g(x)=f(x)-\eta$ με $x\in[a,\beta]$ και η είναι ένας πραγματικός αριθμός τέτοιος ώστε να ισχύει $f(a)<\eta<f(\beta)$[1]. Γι αυτήν θα ισχύει ότι:

- είναι συνεχής στο διάστημα $[a,\beta]$ και επιπλέον
- $g(a)=f(a)-\eta<0$ και $g(\beta)=f(\beta)-\eta>0$ άρα παίρνουμε $g(a)\cdot g(\beta)<0$.

Σύμφωνα λοιπόν με το θεώρημα Bolzano θα υπάρχει τουλάχιστον ένα $x_0\in(a,\beta)$ ώστε να ισχύει

$$g(x_0)=0\Rightarrow f(x_0)-\eta=0\Rightarrow f(x_0)=\eta$$

Θεώρημα 6 : Παραγωγίσιμη $\Rightarrow$ Συνεχής - Σελ. 217

Να αποδείξετε ότι αν μια συνάρτηση f είναι παραγωγίσιμη σ' ένα σημείο x_0 τότε είναι και συνεχής στο σημείο αυτό.

[1] Μπορούμε ισοδύναμα να θεωρήσουμε $f(\beta)<\eta<f(a)$

ΑΠΟΔΕΙΞΗ

Θεωρούμε τη συνάρτηση $f : A \to \mathbb{R}$ η οποία είναι παραγωγίσιμη σε ένα σημείο $x_0 \in A$. Για κάθε $x \neq x_0$ έχουμε ότι:

$$\begin{aligned} f(x) - f(x_0) &= \frac{f(x) - f(x_0)}{x - x_0} \cdot (x - x_0) \Rightarrow \\ \lim_{x \to x_0} (f(x) - f(x_0)) &= \lim_{x \to x_0} \left[\frac{f(x) - f(x_0)}{x - x_0} \cdot (x - x_0) \right] = \\ &= \lim_{x \to x_0} \frac{f(x) - f(x_0)}{x - x_0} \cdot \lim_{x \to x_0} (x - x_0) \\ &= f'(x_0) \cdot 0 \end{aligned}$$

Οπότε παίρνουμε $\lim_{x \to x_0} (f(x) - f(x_0)) = 0 \Rightarrow \lim_{x \to x_0} f(x) = f(x_0)$ άρα η f είναι συνεχής στο x_0.

Θεώρημα 7 : Παράγωγος σταθερής συνάρτησης. - Σελ 223

Να αποδείξετε ότι $(c)' = 0$.

ΑΠΟΔΕΙΞΗ

Έστω $f(x) = c$ μια σταθερή συνάρτηση και $x_0 \in \mathbb{R}$. Για κάθε $x \neq x_0$ θα έχουμε ότι:

$$\frac{f(x) - f(x_0)}{x - x_0} = \frac{c - c}{x - x_0} = 0$$

Επομένως παίρνοντας το όριο της παραγώγου θα είναι:

$$f'(x_0) = \lim_{x \to x_0} \frac{f(x) - f(x_0)}{x - x_0} = \lim_{x \to x_0} 0 = 0$$

Άρα προκύπτει ότι $(c)' = 0$.

Θεώρημα 8 : Παράγωγος ταυτοτικής συνάρτησης. - Σελ. 223

Να αποδείξετε ότι $(x)' = 1$.

ΑΠΟΔΕΙΞΗ

Θεωρούμε την ταυτοτική συνάρτηση $f(x) = x$ και $x_0 \in \mathbb{R}$. Για κάθε $x \neq x_0$ ισχύει ότι:

$$\frac{f(x) - f(x_0)}{x - x_0} = \frac{x - x_0}{x - x_0} = 1$$

Επομένως η παράγωγος της f στο x_0 θα είναι:

$$f'(x_0) = \lim_{x \to x_0} \frac{f(x) - f(x_0)}{x - x_0} = \lim_{x \to x_0} 1 = 1$$

Έτσι για κάθε x θα ισχύει ότι $(x)' = 1$.

Θεώρημα 9 : Παράγωγος δύναμης - Σελ. 224

Να αποδείξετε ότι $(x^\nu)' = \nu x^{\nu - 1}$.

ΑΠΟΔΕΙΞΗ

Δίνεται η συνάρτηση $f(x) = x^\nu$ με $\nu \in \mathbb{N} - \{0, 1\}$ και έστω $x_0 \in \mathbb{R}$. Για κάθε $x \neq x_0$ θα έχουμε:

$$\begin{aligned} \frac{f(x) - f(x_0)}{x - x_0} = \frac{x^\nu - x_0^\nu}{x - x_0} &= \frac{(x - x_0)\left(x^{\nu-1} + x^{\nu-2}x_0 + \ldots + x x_0^{\nu-2} + x_0^{\nu-1}\right)}{x - x_0} = \\ &= x^{\nu-1} + x^{\nu-2}x_0 + \ldots + x x_0^{\nu-2} + x_0^{\nu-1} \end{aligned}$$

Παίρνοντας λοιπόν το όριο της παραγώγου θα έχουμε:

$$f'(x_0) = \lim_{x \to x_0} \frac{f(x) - f(x_0)}{x - x_0} = \lim_{x \to x_0} \left(x^{\nu-1} + x^{\nu-2}x_0 + \ldots + x x_0^{\nu-2} + x_0^{\nu-1}\right) = \\ = x_0^{\nu-1} + x_0^{\nu-1} + \ldots + x_0^{\nu-1} + x_0^{\nu-1} = \nu \cdot x_0^{\nu-1}$$

Έτσι η παράγωγος της f, για κάθε $x \in D_f$ θα είναι $(x^\nu)' = \nu x^{\nu-1}$.

Θεώρημα 10 : Παράγωγος άρρητης συνάρτησης. - Σελ. 224

Να αποδείξετε ότι $\left(\sqrt{x}\right)' = \dfrac{1}{2\sqrt{x}}$.

ΑΠΟΔΕΙΞΗ

Θεωρούμε τη συνάρτηση $f(x) = \sqrt{x}$ με $x \geq 0$ και $x_0 \in \mathbb{R}$. Εξετάζουμε αν η f είναι παγαγωγίσιμη στο 0.

$$\lim_{x \to 0+} \frac{f(x) - f(x_0)}{x - x_0} = \lim_{x \to 0+} \frac{\sqrt{x} - \sqrt{0}}{x - 0} = \lim_{x \to 0+} \frac{\sqrt{x}}{x} = \lim_{x \to 0+} \frac{1}{\sqrt{x}} = +\infty$$

άρα η f δεν είναι παραγωγίσιμη στο 0. Στη συνέχεια για κάθε $x \neq x_0 > 0$ θα ισχύει ότι:

$$\frac{f(x) - f(x_0)}{x - x_0} = \frac{\sqrt{x} - \sqrt{x_0}}{x - x_0} = \frac{\left(\sqrt{x} - \sqrt{x_0}\right)\left(\sqrt{x} + \sqrt{x_0}\right)}{(x - x_0)\left(\sqrt{x} + \sqrt{x_0}\right)} = \frac{x - x_0}{(x - x_0)\left(\sqrt{x} + \sqrt{x_0}\right)} = \frac{1}{\sqrt{x} + \sqrt{x_0}}$$

Άρα θα έχουμε ότι

$$\lim_{x \to x_0} \frac{f(x) - f(x_0)}{x - x_0} = \lim_{x \to x_0} \frac{1}{\sqrt{x} + \sqrt{x_0}} = \frac{1}{2\sqrt{x_0}}$$

Επομένως για κάθε $x > 0$ η συνάρτηση f είναι παραγωγίσιμη με $f'(x) = \left(\sqrt{x}\right)' = \dfrac{1}{2\sqrt{x}}$.

Θεώρημα 11 : Παράγωγος αθροίσματος. - Σελ. 229

Αν οι συναρτήσεις f, g είναι παραγωγίσιμες στο x_0, τότε η συνάρτηση $f + g$ είναι παραγωγίσιμη στο x_0 και ισχύει:

$$(f + g)'(x_0) = f'(x_0) + g'(x_0)$$

ΑΠΟΔΕΙΞΗ

Δίνονται οι συναρτήσεις f, g και $x_0 \in \mathbb{R}$. Ορίζουμε τη συνάρτηση $S = f + g$ και για κάθε $x \neq x_0$ θα έχουμε:

$$\frac{S(x) - S(x_0)}{x - x_0} = \frac{(f + g)(x) - (f + g)(x_0)}{x - x_0} = \\ = \frac{f(x) + g(x) - f(x_0) - g(x_0)}{x - x_0} = \frac{f(x) - f(x_0)}{x - x_0} + \frac{g(x) - g(x_0)}{x - x_0}$$

Έτσι για την παράγωγο της συνάρτησης S θα έχουμε ότι:

$$S'(x_0) = (f + g)'(x_0) = \lim_{x \to x_0} \frac{f(x) - f(x_0)}{x - x_0} + \lim_{x \to x_0} \frac{g(x) - g(x_0)}{x - x_0} = f'(x_0) + g'(x_0)$$

Επομένως η παράγωγος της συνάρτησης $f + g$ στο x_0 θα είναι η $(f + g)'(x_0) = f'(x_0) + g'(x_0)$.

Θεώρημα 12 : Παράγωγος γινομένου - Σελ.

Αν οι συναρτήσεις f, g είναι παραγωγίσιμες στο x_0, τότε η συνάρτηση $f \cdot g$ είναι παραγωγίσιμη στο x_0

και ισχύει:

$$(f \cdot g)'(x_0) = f'(x_0)g(x_0) + f(x_0)g'(x_0)$$

ΑΠΟΔΕΙΞΗ

Θεώρημα 13 : Παράγωγος γινομένου τριών συναρτήσεων - Σελ. 229

Να αποδείξετε ότι η παράγωγος της συνάρτησης $f(x) \cdot g(x) \cdot h(x)$ του γινομένου τριών παραγωγίσιμων συναρτήσεων ισούται με

$$[f(x) \cdot g(x) \cdot h(x)]' = f'(x) \cdot g(x) \cdot h(x) + f(x) \cdot g'(x) \cdot h(x) + f(x) \cdot g(x) \cdot h'(x)$$

ΑΠΟΔΕΙΞΗ

Χρησιμοποιούμε τον κανόνα παραγώγισης γινομένου δύο συναρτήσεων και έχουμε ότι:

$$\begin{aligned} [(f(x) \cdot g(x)) \cdot h(x)]' &= (f(x) \cdot g(x))' \cdot h(x) + (f(x) \cdot g(x)) \cdot h'(x) = \\ &= [f'(x) \cdot g(x) + f(x) \cdot g'(x)] \cdot h(x) + f(x) \cdot g(x) \cdot h'(x) = \\ &= f'(x) \cdot g(x) \cdot h(x) + f(x) \cdot g'(x) \cdot h(x) + f(x) \cdot g(x) \cdot h'(x) \end{aligned}$$

Θεώρημα 14 : Παράγωγος δύναμης με αρνητικό εκθέτη - Σελ. 231-232

Να αποδείξετε ότι η συνάρτηση $f(x) = x^{-\nu}$ είναι παραγωγίσιμη στο $\mathbb{R}^*$ και ισχύει $f'(x) = -\nu x^{-\nu-1}$, δηλαδή

$$(x^{-\nu})' = -\nu x^{-\nu-1}$$

ΑΠΟΔΕΙΞΗ

Σύμφωνα με τον κανόνα παραγώγισης πηλίκου δύο συναρτήσεων θα έχουμε για κάθε $x \neq 0$ ότι:

$$f'(x) = (x^{-\nu})' = \left(\frac{1}{x^\nu}\right)' = \frac{(1)' \cdot x^\nu - 1 \cdot (x^\nu)'}{x^{2\nu}} = \frac{-\nu x^{\nu-1}}{x^{2\nu}} = -\nu x^{-\nu-1}$$

Θεώρημα 15 : Παράγωγος εφαπτομένης - Σελ. 232

Να αποδείξετε ότι η συνάρτηση $f(x) = \text{εφ}x$ είναι παραγωγίσιμη στο σύνολο $A = \{x \in \mathbb{R} | \text{συν}x \neq 0\}$ και ισχύει $f'(x) = \dfrac{1}{\text{συν}^2 x}$.

ΑΠΟΔΕΙΞΗ

Γνωρίζουμε ότι για κάθε $x \in A$ ισχύει $\text{εφ}x = \dfrac{\text{ημ}x}{\text{συν}x}$. Έτσι, σύμφωνα με τον κανόνα παραγώγισης πηλίκου θα έχουμε για κάθε $x \in A$ ότι

$$\begin{aligned} f'(x) = (\text{εφ}x)' = \left(\frac{\text{ημ}x}{\text{συν}x}\right)' &= \\ = \frac{(\text{ημ}x)' \cdot \text{συν}x - \text{ημ}x \cdot (\text{συν}x)'}{\text{συν}^2 x} &= \frac{\text{συν}^2 x + \text{ημ}^2 x}{\text{συν}^2 x} = \frac{1}{\text{συν}^2 x} \end{aligned}$$

Θεώρημα 16 : Παράγωγος συνεφαπτομένης - Σελ. 232

Να αποδείξετε ότι η συνάρτηση $f(x) = \text{σφ}x$ είναι παραγωγίσιμη στο σύνολο $A = \{x \in \mathbb{R} | \text{ημ}x \neq 0\}$ και ισχύει $f'(x) = -\dfrac{1}{\text{ημ}^2 x}$.

ΑΠΟΔΕΙΞΗ

Γνωρίζουμε ότι για κάθε $x \in A$ ισχύει $\text{σφ}x = \dfrac{\text{συν}x}{\text{ημ}x}$. Έτσι, σύμφωνα με τον κανόνα παραγώγισης πηλίκου θα έχουμε για κάθε $x \in A$ ότι

$$f'(x) = (\text{σφ}x)' = \left(\frac{\text{συν}x}{\text{ημ}x}\right)' = \frac{(\text{συν}x)' \cdot \text{ημ}x - \text{συν}x \cdot (\text{ημ}x)'}{\text{ημ}^2 x} = \frac{-\text{ημ}^2 x - \text{συν}^2 x}{\text{ημ}^2 x} = -\frac{1}{\text{ημ}^2 x}$$

Θεώρημα 17 : Παράγωγος δύναμης με μη ακέραιο εκθέτη - Σελ. 234

Να αποδείξετε ότι η συνάρτηση $f(x) = x^a$ με $a \in \mathbb{R} - \mathbb{Z}$ είναι παραγωγίσιμη στο $(0, +\infty)$ με $f'(x) = ax^{a-1}$.

ΑΠΟΔΕΙΞΗ

Η αρχική συνάρτηση έχει πεδίο ορισμού το διάστημα $(0, +\infty)$ και για κάθε $x \in (0, +\infty)$, μετασχηματίζεται ως εξής:

$$f(x) = x^a = e^{\ln x^a} = e^{a \ln x}$$

Οπότε η παράγωγός της θα ισούται με

$$f'(x) = \left(e^{a \ln x}\right)' = e^{a \ln x} \cdot (a \ln x)' = e^{a \ln x} \cdot \frac{a}{x} = a\frac{x^a}{x} = ax^{a-1}$$

Θεώρημα 18 : Παράγωγος εκθετικής συνάρτησης - Σελ. 234-235

Να αποδείξετε ότι η εκθετική συνάρτηση $f(x) = a^x$ με $0 < a \neq 1$ είναι παραγωγίσιμη στο $\mathbb{R}$ με $f'(x) = a^x \cdot \ln a$.

ΑΠΟΔΕΙΞΗ

Το πεδίο ορισμού της συνάρτησης είναι το $\mathbb{R}$ ενώ η συνάρτηση μπορεί να γραφτεί στη μορφή

$$f(x) = a^x = e^{\ln a^x} = e^{x \ln a}$$

Έτσι, για κάθε $x \in \mathbb{R}$ θα έχουμε ότι

$$f'(x) = (a^x)' = \left(e^{x \ln a}\right)' = e^{x \ln a} \cdot (x \ln a)' = a^x \cdot \ln a$$

Θεώρημα 19 : Παράγωγος λογαρίθμου - Σελ. 235

Δίνεται η συνάρτηση $f(x) = \ln|x|$ με πεδίο ορισμού το $\mathbb{R}^*$. Να δείξετε ότι η f είναι παραγωγίσιμη στο $\mathbb{R}^*$ με $f'(x) = \dfrac{1}{x}$.

ΑΠΟΔΕΙΞΗ

Διακρίνουμε τις εξής περιπτώσεις:

α. Αν $x > 0$ τότε $f(x) = \ln|x| = \ln x$ επομένως παίρνουμε $f'(x) = (\ln x)' = \dfrac{1}{x}$ για κάθε $x \in (0, +\infty)$.

β. Αν $x < 0$ τότε η f γίνεται $f(x) = \ln|x| = \ln(-x)$ και άρα η παράγωγός της, για κάθε $x \in (-\infty, 0)$ θα ισούται με

$$f'(x) = (\ln(-x))' = \frac{1}{-x} \cdot (-x)' = -\frac{1}{x} \cdot (-1) = \frac{1}{x}$$

Επομένως σε κάθε περίπτωση για κάθε $x \in \mathbb{R}^*$ ισχύει $f'(x) = \dfrac{1}{x}$.

Θεώρημα 20 : Θεώρημα Rolle - Σελ. 246

Να διατυπώσετε και να δώσετε τη γεωμετρική ερμηνεία του θεωρήματος Rolle.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

1. **Θεώρημα**
   Δίνεται μια συνάρτηση f ορισμένη σε ένα κλειστό διάστημα $[a, \beta]$. Αν η f είναι

   - συνεχής στο διάστημα $[a, \beta]$,
   - παραγωγίσιμη στο διάστημα (a, β) και ισχύει
   - $f(a) = f(\beta)$

   τότε υπάρχει τουλάχιστον ένα $\xi \in (a, \beta)$ ώστε $f'(\xi) = 0$.

2. **Γεωμετρική ερμηνεία**
   Αν εφαρμόζεται το θεώρημα Rolle στο $[a, \beta]$ τότε υπάρχει τουλάχιστον ένας αριθμός $\xi \in (a, \beta)$ ώστε η εφαπτόμενη ευθεία της C_f στο σημείο $(\xi, f(\xi))$ να είναι παράλληλη με τον άξονα $x'x$.

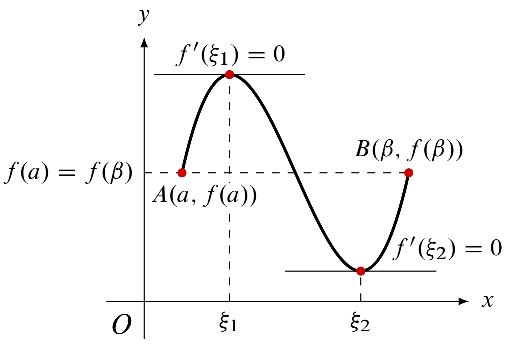

Θεώρημα 21 : Θεώρημα μέσης τιμής - Σελ. 246-247

Να διατυπώσετε και να δώσετε τη γεωμετρική ερμηνεία του Θ.Μ.Τ.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

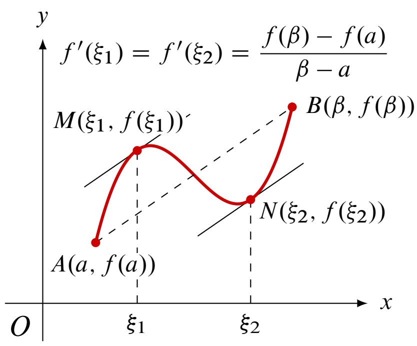

1. **Θεώρημα**
   Δίνεται μια συνάρτηση f ορισμένη σε ένα κλειστό διάστημα $[a, \beta]$. Αν αυτή είναι

   - συνεχής στο διάστημα $[a, \beta]$ και
   - παραγωγίσιμη στο διάστημα (a, β)

   τότε υπάρχει ένα τουλάχιστον $\xi \in (a, \beta)$ έτσι ώστε

$$f'(\xi) = \frac{f(\beta) - f(a)}{\beta - a}$$

2. **Γεωμετρική ερμηνεία**
   Αν για τη συνάρτηση f εφαρμόζεται το Θ.Μ.Τ. στο διάστημα $[a, \beta]$, τότε η εφαπτόμενη ευθεία στο σημείο $M(\xi, f(\xi))$ είναι παράλληλη με το ευθύγραμμο τμήμα AB που ενώνει τα σημεία $A(a, f(a))$ και $B(\beta, f(\beta))$ στα άκρα του διαστήματος.

Θεώρημα 22 : Συνέπειες του Θ.Μ.Τ. 1 - Σελ. 251

Έστω μια συνάρτηση f ορισμένη σε ένα διάστημα Δ. Να αποδείξετε ότι αν

- **η f είναι συνεχής στο Δ και ισχύει**
- **$f'(x) = 0$ σε κάθε *εσωτερικό* σημείο του διαστήματος**

τότε η f είναι σταθερή σε όλο το διάστημα Δ.

ΑΠΟΔΕΙΞΗ

Θα δείξουμε ότι για οποιαδήποτε $x_1, x_2 \in \Delta$ ισχύει $f(x_1) = f(x_2)$. Διακρίνουμε τις εξής περιπτώσεις:

α. Αν $x_1 = x_2$ τότε $f(x_1) = f(x_2)$.

β. Αν $x_2 \neq x_2$ θεωρούμε ότι είναι $x_1 < x_2$ και εφαρμόζοντας το Θ.Μ.Τ. στο διάστημα $[x_1, x_2]$ έχουμε ότι

- Η f είναι συνεχής στο διάστημα $[x_1, x_2]$ και
- παραγωγίσιμη στο διάστημα (x_1, x_2).

Έτσι θα υπάρχει τουλάχιστον ένα $\xi \in (x_1, x_2)$ ώστε να ισχύει:

$$f'(\xi) = \frac{f(x_2) - f(x_1)}{x_2 - x_1}$$

Γνωρίζουμε όμως από την υπόθεση ότι για κάθε εσωτερικό σημείο $x \in \Delta$ ισχύει $f'(x) = 0$ οπότε και $f'(\xi) = 0$. Άρα παίρνουμε ότι

$$f'(\xi) = 0 \Rightarrow \frac{f(x_2) - f(x_1)}{x_2 - x_1} = 0 \Rightarrow f(x_2) - f(x_1) = 0 \Rightarrow f(x_1) = f(x_2)$$

Ομοίως και για $x_1 > x_2$ καταλήγουμε στο ίδιο συμπέρασμα οπότε σε κάθε περίπτωση η f είναι σταθερή σε όλο το διάστημα Δ.

Θεώρημα 23 : Συνέπειες του Θ.Μ.Τ. 2 - Σελ. 251

Δίνονται δύο συναρτήσεις f, g ορισμένες σε ένα διάστημα Δ. Να αποδείξετε ότι αν

- **οι συναρτήσεις f, g είναι συνεχείς στο διάστημα Δ και**
- **$f'(x) = g'(x)$ σε κάθε *εσωτερικό* σημείο του Δ**

τότε υπάρχει σταθερά c τέτοια ώστε να ισχύει $f(x) = g(x) + c$ για κάθε $x \in \Delta$.

ΑΠΟΔΕΙΞΗ

Ορίζουμε τη συνάρτηση $h = f - g$ με $h(x) = f(x) - g(x)$ για κάθε $x \in \Delta$. Γι αυτήν θα ισχύει

$$h'(x) = f'(x) - g'(x) = 0$$

σε κάθε εσωτερικό σημείο του διαστήματος Δ. Έτσι η h θα είναι σταθερή άρα θα υπάρχει σταθερά c τέτοια ώστε για κάθε $x \in \Delta$ να ισχύει

$$h(x) = c \Rightarrow f(x) - g(x) = c \Rightarrow f(x) = g(x) + c$$

Θεώρημα 24 : Κριτήριο μονοτονίας συνάρτησης - Σελ. 253

Έστω μια συνάρτηση f η οποία είναι συνεχής σε ένα διάστημα Δ. Να αποδείξετε ότι αν

α. αν ισχύει $f'(x) > 0$ σε κάθε *εσωτερικό* σημείο του διαστήματος, τότε η f είναι γνησίως αύξουσα σε όλο το Δ.

β. αν ισχύει $f'(x) < 0$ σε κάθε *εσωτερικό* σημείο του διαστήματος, τότε η f είναι γνησίως φθίνουσα σε όλο το Δ.

ΑΠΟΔΕΙΞΗ

Εργαζόμαστε για την περίπτωση $f'(x) > 0$ και ομοίως αποδεικνύεται και για $f'(x) < 0$. Θεωρούμε δύο οποιαδήποτε $x_1, x_2 \in \Delta$ με $x_1 < x_2$. Εφαρμόζοντας το Θ.Μ.Τ. για τη συνάρτηση f στο διάστημα $[x_1, x_2]$ έχουμε

- η f είναι συνεχής στο διάστημα $[x_1, x_2]$ και
- παραγωγίσιμη στο διάστημα (x_1, x_2)

οπότε θα υπάρχει $\xi \in (x_1, x_2)$ τέτοιο ώστε να ισχύει

$$f'(\xi) = \frac{(x_2) - f(x_1)}{x_2 - x_1}$$

Σύμφωνα όμως με την υπόθεση έχουμε $f'(x) > 0$ για κάθε εσωτερικό σημείο του Δ άρα προκύπτει

$$f'(\xi) > 0 \Rightarrow \frac{f(x_2) - f(x_1)}{x_2 - x_1} > 0 \xRightarrow{x_1 < x_2} f(x_1) < f(x_2)$$

Επομένως η f είναι γνησίως αύξουσα στο διάστημα Δ.

Θεώρημα 25 : Θεώρημα Fermat - Σελ. 260

Να αποδείξετε το θεώρημα του Fermat:
Έστω μια συνάρτηση f ορισμένη σε ένα διάστημα Δ. Αν

- **x_0 είναι ένα *εσωτερικό* σημείο του Δ**
- **η f παρουσιάζει τοπικό ακρότατο στο x_0 και**
- **είναι παραγωγίσιμη στο x_0 τότε**

$$f'(x_0) = 0$$

ΑΠΟΔΕΙΞΗ

Θεωρούμε ότι η f παρουσιάζει στο x_0 τοπικό μέγιστο. Θα υπάρχει έτσι ένας θετικός αριθμός $\delta > 0$ ώστε για κάθε $x \in (x_0 - \delta, x_0 + \delta)$ να ισχύει $f(x_0) \geq f(x)$. Επίσης η f είναι παραγωγίσιμη στο x_0 οπότε

$$f'(x_0) = \lim_{x \to x_0} \frac{f(x) - f(x_0)}{x - x_0}$$

Εξετάζουμε τις εξής περιπτώσεις:

α. Αν $x < x_0 \Rightarrow x - x_0 < 0$ τότε από την τελευταία σχέση παίρνουμε ότι

$$\frac{f(x) - f(x_0)}{x - x_0} \geq 0 \Rightarrow f'(x_0) \geq 0 \tag{1}$$

β. Αν $x > x_0 \Rightarrow x - x_0 > 0$ τότε παίρνουμε ομοίως ότι

$$\frac{f(x) - f(x_0)}{x - x_0} \leq 0 \Rightarrow f'(x_0) \leq 0 \tag{2}$$

Συνδυάζοντας τις σχέσεις (1) και (2) καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι $f'(x_0) = 0$. Εργαζόμαστε αναλόγως και για την περίπτωση όπου η f παρουσιάζει τοπικό ελάχιστο στο x_0.

Θεώρημα 26 : Κριτήριο τοπικών ακρότατων - Σελ. 262

Δίνεται μια συνάρτηση f η οποία είναι παραγωγίσιμη σ' ένα διάστημα (α, β), με εξαίρεση ίσως ένα σημείο του x_0, στο οποίο όμως είναι συνεχής. Να αποδείξετε ότι

α. αν $f'(x) > 0$ για κάθε $x \in (\alpha, x_0)$ και $f'(x) < 0$ για κάθε $x \in (x_0, \beta)$ τότε η f παρουσιάζει τοπικό μέγιστο στο x_0.

β. αν $f'(x) < 0$ για κάθε $x \in (\alpha, x_0)$ και $f'(x) > 0$ για κάθε $x \in (x_0, \beta)$ τότε η f παρουσιάζει τοπικό ελάχιστο στο x_0.

γ. αν η f' διατηρεί το πρόσημό της σε κάθε $x \in (\alpha, x_0) \cup (x_0, \beta)$ τότε είναι γνησίως μονότονη στο (α, β) και δεν παρουσιάζει τοπικό ακρότατο στο x_0.

ΑΠΟΔΕΙΞΗ

α. Γνωρίζουμε ότι $f'(x) > 0$ για κάθε $x \in (\alpha, x_0]$. Σύμφωνα με το κριτήριο μονοτονίας η f θα είναι γνησίως αύξουσα στο $(\alpha, x_0]$. Έτσι για κάθε $x \in (\alpha, x_0]$ θα ισχύει

$$x \leq x_0 \xRightarrow{f \nearrow} f(x) \leq f(x_0)$$

Επίσης από το γεγονός ότι $f'(x) < 0$ για κάθε $x \in [x_0, \beta)$ παίρνουμε ότι f θα είναι γνησίως φθίνουσα στο $[x_0, \beta)$. Άρα προκύπτει

$$x \geq x_0 \xRightarrow{f \searrow} f(x) \leq f(x_0)$$

Έτσι σε κάθε περίπτωση για κάθε $x \in (\alpha, \beta)$ παίρνουμε ότι $f(x) \leq f(x_0)$ άρα η f παρουσιάζει τοπικό μέγιστο στο x_0.

β. Εργαζόμαστε όπως προηγουμένως.

γ. Θεωρούμε ότι ισχύει $f'(x) > 0$ για κάθε $x \in (\alpha, x_0) \cup (x_0, \beta)$. Έτσι η συνάρτηση f θα είναι αύξουσα σε καθένα από τα διαστήματα $(\alpha, x_0]$ και $[x_0, \beta)$ οπότε

$$\text{για } x_1 < x_0 < x_2 \Rightarrow f(x_1) < f(x_0) < f(x_2)$$

άρα η f δεν παρουσιάζει ακρότατο στο x_0. Θα αποδείξουμε τώρα ότι η συνάρτηση είναι γνησίως αύξουσα σε όλο το διάστημα (α, β). Διακρίνουμε τις εξής περιπτώσεις:

- Αν $x_1, x_2 \in (\alpha, x_0]$ με $x_1 < x_2$ τότε προκύπτει $f(x_1) < f(x_2)$ αφού η f είναι γνησίως αύξουσα στο διάστημα αυτό.
- Ομοίως αν $x_1, x_2 \in [x_0, \beta)$ με $x_1 < x_2$ τότε προκύπτει επίσης $f(x_1) < f(x_2)$.
- Τέλος αποδείξαμε προηγουμένως ότι $x_1 < x_0 < x_2 \Rightarrow f(x_1) < f(x_0) < f(x_2)$.

Έτσι σε κάθε περίπτωση ισχύει $x_1 < x_2 \Rightarrow f(x_1) < f(x_2)$ άρα η f είναι γνησίως αύξουσα σε όλο το διάστημα (α, β). Εργαζόμαστε αναλόγως και για $f'(x) < 0$.

Θεώρημα 27 : Αρχική συνάρτηση - Σελ. 304

Δίνεται μια συνάρτηση f ορισμένη σε ένα διάστημα Δ και έστω F μια παράγουσα της f στο Δ. Να αποδείξετε ότι

α. όλες οι συναρτήσεις της μορφής

$$G(x) = F(x) + c$$

είναι παράγουσες της f στο Δ και ότι

β. κάθε άλλη παράγουσα G της f στο Δ παίρνει τη μορφή

$$G(x) = F(x) + c$$

για κάθε $x \in \Delta$, με $c \in \mathbb{R}$.

ΑΠΟΔΕΙΞΗ

α. Για να είναι η G παράγουσα της f στο διάστημα Δ θα πρέπει να ισχύει $G'(x) = f(x)$ για κάθε $x \in \Delta$. Έχουμε λοιπόν

$$G'(x) = (F(x) + c)' = F'(x) + (c)' = f(x) \ , \ x \in \Delta$$

β. Έστω G μια άλλη παράγουσα της f στο διάστημα Δ. Θα ισχύει γι αυτήν ότι $G'(x) = f(x)$. Από την υπόθεση γνωρίζουμε επίσης ότι $F'(x) = f(x)$ άρα παίρνουμε $G'(x) = F'(x)$ οπότε θα υπάρχει σταθερά c ώστε

$$G'(x) = F'(x) \Rightarrow G(x) = F(x) + c$$

σύμφωνα με το πόρισμα του Θ.Μ.Τ.

Θεώρημα 28 : Θεμελιώδες θεώρημα ολοκληρωτικού λογισμού - Σελ. 334-335

Δίνεται μια συνάρτηση f η οποία είναι συνεχής σε ένα διάστημα $[a, \beta]$. Να αποδείξετε ότι αν G είναι μια παράγουσα της f στο διάστημα $[a, \beta]$ τότε ισχύει

$$\int_a^\beta f(x)\,\mathrm{d}x = G(\beta) - G(a)$$

ΑΠΟΔΕΙΞΗ

Σύμφωνα με το θεώρημα της αρχικής συνάρτησης, η $F(x) = \int_a^x f(x)\,\mathrm{d}x$ είναι μια αρχική συνάρτηση της f στο $[a, \beta]$. Έτσι κάθε άλλη παράγουσα της γράφεται ως $G(x) = F(x) + c$. Θέτοντας όπου $x = a$ παίρνουμε:

$$G(a) = F(a) + c \Rightarrow G(a) = \int_a^a f(x)\,\mathrm{d}x + c \Rightarrow c = G(a)$$

Θέτοντας επίσης όπου $x = \beta$ προκύπτει ότι:

$$G(\beta) = F(\beta) + c \Rightarrow G(\beta) = \int_a^\beta f(x)\,\mathrm{d}x + G(a) \Rightarrow \int_a^\beta f(x)\,\mathrm{d}x = G(\beta) - G(a)$$

Θεώρημα 29 : Εμβαδόν χωρίου μεταξύ γραφικών παραστάσεων 1 - Σελ. 343

Δίνονται δύο συναρτήσεις f, g ορισμένες σε ένα διάστημα $[a, \beta]$ τέτοιες ώστε

- **$f(x) \geq g(x)$ για κάθε $x \in [a, \beta]$ και**
- **f, g μη αρνητικές στο $[a, \beta]$.**

Να αποδείξετε ότι το εμβαδόν του χωρίου Ω μεταξύ των γραφικών παραστάσεων C_f, C_g και των ευθειών $x = a, x = \beta$ δίνεται από τον τύπο

$$E(\Omega) = \int_a^\beta (f(x) - g(x))\,\mathrm{d}x$$

ΑΠΟΔΕΙΞΗ

Γνωρίζουμε ότι το εμβαδόν των χωρίων Ω_1, Ω_2 μεταξύ της C_f και αντίστοιχα της C_g, του άξονα $x'x$ και των ευθειών $x = a, x = \beta$ ομοίως και για την C_g είναι

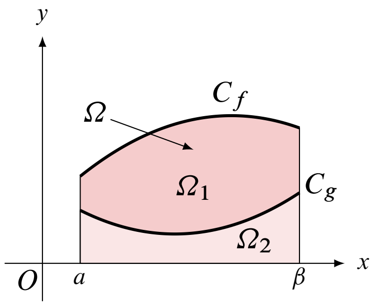

$$E(\Omega_1) = \int_a^\beta f(x)\,\mathrm{d}x \ , \ E(\Omega_2) = \int_a^\beta g(x)\,\mathrm{d}x$$

Έτσι το ζητούμενο εμβαδόν του χωρίου Ω θα είναι

$$E(\Omega) = E(\Omega_1) - E(\Omega_2) =$$
$$= \int_a^\beta f(x)\,\mathrm{d}x - \int_a^\beta g(x)\,\mathrm{d}x = \int_a^\beta (f(x) - g(x))\,\mathrm{d}x$$

Θεώρημα 30 : Εμβαδόν χωρίου μεταξύ γραφικών παραστάσεων 2 - Σελ. 344

Δίνονται δύο συναρτήσεις f, g ορισμένες σε ένα διάστημα $[a, \beta]$ τέτοιες ώστε $f(x) \geq g(x)$ για κάθε $x \in [a, \beta]$. Να αποδείξετε ότι το εμβαδόν του χωρίου Ω μεταξύ των γραφικών παραστάσεων C_f, C_g και των ευθειών $x = a, x = \beta$ δίνεται από τον τύπο

$$E(\Omega) = \int_a^\beta (f(x) - g(x))\,\mathrm{d}x$$

ΑΠΟΔΕΙΞΗ

Για τις συνεχείς συναρτήσεις f, g θα υπάρχει ένας θετικός αριθμός c τέτοιος ώστε να ισχύει

$$f(x) + c \geq g(x) + c \geq 0.$$

Επομένως, το εμβαδόν του χωρίου Ω μεταξύ των γραφικών παραστάσεων των $f(x) + c, g(x) + c$ από $x = a$ έως $x = \beta$ θα είναι:

$$E(\Omega) = \int_a^\beta [(f(x) + c) - (g(x) + c)]\,\mathrm{d}x = \int_a^\beta [f(x) + c - g(x) - c]\,\mathrm{d}x = \int_a^\beta (f(x) - g(x))\,\mathrm{d}x$$

Θεώρημα 31 : Εμβαδόν χωρίου από αρνητική συνάρτηση - Σελ. 344

Δίνεται συναρτήση g ορισμένη σε ένα διάστημα $[a, \beta]$ τέτοια ώστε $g(x) \leq 0$ για κάθε $x \in [a, \beta]$. Να αποδείξετε ότι το εμβαδόν του χωρίου Ω μεταξύ της C_g, του άξονα $x'x$ και των ευθειών $x = a, x = \beta$ δίνεται από τον τύπο

$$E(\Omega) = -\int_a^\beta g(x))\,\mathrm{d}x$$

ΑΠΟΔΕΙΞΗ

Θεωρούμε τη μηδενική συνάρτηση $f(x) = 0$ για κάθε $x \in [a, \beta]$ παίρνουμε ότι το εμβαδόν του χωρίου μεταξύ των C_f, C_g και των ευθειών $x = a, x = \beta$ θα είναι:

$$E(\Omega) = \int_a^\beta (f(x) - g(x))\,\mathrm{d}x = \int_a^\beta (0 - g(x))\,\mathrm{d}x = -\int_a^\beta g(x)\,\mathrm{d}x$$

Θεώρημα 32 : Εμβαδόν χωρίου μεταξύ γραφικών παραστάσεων 3 - Σελ. 344-345

Δίνονται δύο συναρτήσεις f, g ορισμένες σε ένα διάστημα $[a, \beta]$. Να αποδείξετε ότι το εμβαδόν του χωρίου Ω μεταξύ των γραφικών παραστάσεων C_f, C_g και των ευθειών $x = a, x = \beta$ δίνεται από τον

τύπο

$$\boldsymbol{E(\Omega) = \int_a^\beta |f(x) - g(x)|\,\mathrm{d}x}$$

ΑΠΟΔΕΙΞΗ

Η διαφορά $f(x)-g(x)$ δεν έχει σταθερό πρόσημο. Θεωρούμε ότι μηδενίζεται σε δύο εσωτερικά σημεία γ, δ του διαστήματος $[a, \beta]$. Το εμβαδόν του χωρίου Ω θα ισούται με το άθροισμα των εμβαδών των χωρίων $\Omega_1, \Omega_2, \Omega_3$ μεταξύ των C_f, C_g και των ευθειών $x = a, x = \gamma, x = \delta, x = \beta$.

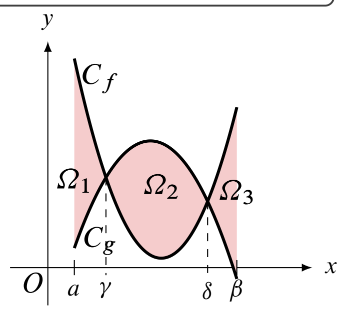

$$E(\Omega) = E(\Omega_1) + E(\Omega_2) + E(\Omega_3) =$$

$$= \int_a^\gamma (f(x) - g(x))\,\mathrm{d}x + \int_\gamma^\delta (g(x) - f(x))\,\mathrm{d}x + \int_\delta^\beta (f(x) - g(x))\,\mathrm{d}x =$$

$$= \int_a^\gamma |f(x) - g(x)|\,\mathrm{d}x + \int_\gamma^\delta |f(x) - g(x)|\,\mathrm{d}x + \int_\delta^\beta |f(x) - g(x)|\,\mathrm{d}x = \int_a^\beta |f(x) - g(x)|\,\mathrm{d}x$$

3ο Κεφάλαιο Ιδιότητες

Ιδιότητα 1 : Όρια

1. $\lim\limits_{x \to x_0} (f(x) \pm g(x)) = \lim\limits_{x \to x_0} f(x) \pm \lim\limits_{x \to x_0} g(x) = l_1 \pm l_2$
2. $\lim\limits_{x \to x_0} (k \cdot f(x)) = k \cdot \lim\limits_{x \to x_0} f(x) = k \cdot l_1 \ \ , \ \ k \in \mathbb{R}$
3. $\lim\limits_{x \to x_0} (f(x) \cdot g(x)) = \lim\limits_{x \to x_0} f(x) \cdot \lim\limits_{x \to x_0} g(x) = l_1 \cdot l_2$
4. $\lim\limits_{x \to x_0} \left(\dfrac{f(x)}{g(x)}\right) = \dfrac{\lim\limits_{x \to x_0} f(x)}{\lim\limits_{x \to x_0} g(x)} = \dfrac{l_1}{l_2} \ \ , \ \ l_2 \neq 0$
5. $\lim\limits_{x \to x_0} |f(x)| = \left|\lim\limits_{x \to x_0} f(x)\right| = |l_1|$
6. $\lim\limits_{x \to x_0} \sqrt[\kappa]{f(x)} = \sqrt[\kappa]{\lim\limits_{x \to x_0} f(x)} = \sqrt[\kappa]{l_1} \ \ , \ \ l_1 \geq 0$
7. $\lim\limits_{x \to x_0} f^{\nu}(x) = \left(\lim\limits_{x \to x_0} f(x)\right)^{\nu} = l_1^{\nu}$

4ο Κεφάλαιο Προτάσεις χωρίς απόδειξη

5ο Κεφάλαιο Προτάσεις με απόδειξη

6ο Κεφάλαιο Αντιπαραδείγματα

7ο Κεφάλαιο Ερωτήσεις Σωστό - Λάθος

8ο Κεφάλαιο Τυπολόγιο - Πίνακες